

[GLAVO]LOMKA

Garos-Jevdokimov

Prevela
Natalija Nenezić

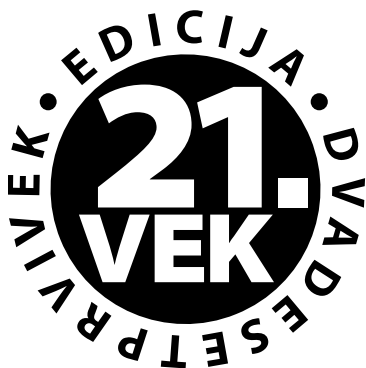
■ Laguna ■

Naslov originala

Гаррос – Евдокимов
[голого]ломка

Copyright © Гаррос – Евдокимов /
ООО Издательство „Лимбус Пресс“, 2003.

Translation Copyright © 2007 za srpsko izdanje, LAGUNA

Knjiga br. 3

Upozorenje:

Većina likova iz romana ima svoje realne prototipove. Većina mesta gde se odigrava radnja su stvarna. Svi fragmenti poslovnih tekstova citirani u romanu, kao i tekstovi s hard-diska pripisani junaku, nisu plod autorske mašte, već su uzeti iz stvarnog života.

Ako vas šef maltretira, setite se: potrebno je aktivirati četrdeset dva mišića da biste se namrštili, i svega četiri da biste podigli srednji prst!

gradski folklor

1

„Novogodišnji pozdrav rukovodećem kadru banke REKS.

Znači, ovako.

Za početak – ajmo svi na sklekove. Je'n-dva, je'n-dva, je'n-dva! Šta stenješ, Limune? Naduvô stomačinu, njuško buržuj-ska? Nema veze, uskoro ćeš smršati u snegovima Kolime! Kod nas to ide brzo!

A sada – HODANJE NA RUKAMA. O! Prašnjavi crkô? Š'a, matori stvarno odapeo? Da-a, eto ti na. Sad više ne može da fasuje. Ode, gnjida. Lako se izvukao. A? Š'a? Diše?! Jebote! Zavrnite mu jaja u stegu. Da se osvesti. O-o-o!!! Šta se tol'ko dere?! Ma znam da boli! Daj mu po pički! Eto. Sad je bolje. Inače se nešto mnogo digla prašina. Zajebava se preterano.

Jao, Cvikerašu! Jao, jadniče! Slomili ti naočare, je l'? Jao-jao-jao! Šta je, buržujski skutonošo, ulizice, navikô da spavaš na mekom, da ždereš do besvesti i jebeš ribe? Nećeš više jebati! Nemaš čime! A i šta će ti to kad ti je ostalo još tri... ne, sad već dva i po minuta života? I to pod uslovom da sam RASPOLO-ŽEN! Jer ćeš inače umirati DVE NEDELJE. A š'a, nije loša ideja. Ajmo, nosi ga u podrum!

Jeste se umorili, mudonje? Smršô si, Limune? Jesi se izluf-tirô, Prašnjavi? Stoj-stoj-stoj! Debeli smradu! Kud si krenuo? Ha-ha-ha! Pa slavlje je tek počelo. Ajmo jedan VOLEJČIĆ za njega. Sranje! Vidi, još je živ. Ajde postavite ga vertikalno. Ma znam i ja da ćeš kurac znati gde su mu noge a gde glava, kad debela mrcina liči na loptu! Naći ćemo glavu. Sranje! Eto ga!!! Ono mesto odakle se dere – to mu je glava. Odlično. Sad postavljalj vertikalno. Glava gore. Pa da, taj deo. Da. Eto ga. Sad među ROGOVE! Odlično, odlično! Gotov je.

Šta? Prašnjavi crkô? Šta, opet? Dokrajčili ga. Šta? Načisto? Nema pičke? Pa da, znam da nema pičke... istina, nema više ni kurca... Šta? Stvarno crkô? Ludilo. E pa eto. Gotovo je.

SREĆAN VAM PRAZNIK, DRAGI ŠEFOVI! SREĆNA VAM NOVA GODINA!

Uzgred! Gde je šampanjac?“

Jedno pet sekundi sam, s osećanjem praznog olakšanja, kao posle slučajnog, brzog i neopterećujućeg polnog kontakta, gledao rezultat jednosatnog profesionalnog napora. Zatim sam brzo zatvorio fajl i mahinalno se osvrnuo preko ramena.

Bio je to uslovni refleks koji je uspeo da se ukoreni za godinu dana.

Šetajući kursorom, probio sam se kroz isprepletane i nagomilane programske dat, bmp, sys, exe, prv, tmp, log, pif. Izronio, pritisnuvši enter, iz budžaka službenog direktorijuma WORDART. Pomerio kursor levo naviše, isplivao iz direktorijuma TEMPT. Pomerio još malo gore, izašao iz HKGRAPH. Izvukao se iz SYSTEM. Iskočio iz COPYCAT. Izašao, najzad, iz LAYOUTTTT u operativni prostor hard-diska personalnog računara Pentium 200. A onda se još jednom osvrnuo.

Pres-kancelarija deset puta petnaest metara išrafrirana je jednostavnim stakleno-plastičnim lavirintom na desetak funkcionalnih poluprovidnih ćelija. Zvučna pozadina. Žurno zujanje

matričnih štampača. Poslovno prduckanje procesora. Zabrinuto ufkanje kopir-aparata. Zbunjeni uzdasi faksova. Zahtevno cviljenje telefona. Užurbano stepovanje tastatura. Rad se obavlja. Posao napreduje. Služba protiče. Mudra saopštenja celishodno se pretvaraju u latinicu, ćirilicu, brojčano pismo i ponekad – veoma retko – u hijeroglif. Poslovni rojevi podataka tumaraju kroz lokalnu mrežu. Službene konstrukcije zvaničnih pisama montiraju se od pripremljenih modela. Moćni mehanički organizam velike banke funkcioniše kako treba. Aktive se povećavaju. Operacije se izvršavaju. Krediti se dodeljuju.

Plaćanja se obavljaju. Kamate se sabiraju. *Money talks*. Biznis sréce novac.

Ovakav način organizacije poslovnog prostora u čitavom se civilizovanom svetu smatra najprogressivnijim i najefikasnijim. S jedne strane, tvoja osetljiva krhka *privacy* obzirno se poštuje u skladu s univerzalnim *political correctness* kodeksom. Evo tvoje sopstvene lične suverene neprikosnovene komforne teritorije. Metar puta metar i po. A s druge strane – ti si čitav uvek za svakog, u svemu na vidiku. Genije činovničkog dizajna ovaplotio je ideal totalitarne demokratije: svaka poslovna jedinica nalazi se pod unakrsnom kontrolom, ali ne nečijom personalnom, autokratskom i nedobronamernom, nego – sveopštom, uzajamnom i svekorisnom. Kontrolom koja ima za cilj da spreči da ti, nesavršen i podložan kvaru, ispadneš iz savršenog, uhodanog metabolizma pres-službe komercijalne međunarodne banke REKS.

„Vadime, gde je tabela reklamnog bilansa za prošli kvartal?“ iz susedne ćelije, uzbuđeno mrdajući tankim brčićima, proviri mladi pi-ar talenat Oleg.

Gledao sam brčiće, usnu, bež prsluk i lepu svilenu kravatu boje sunčevog zalaska, po ko zna koji put shvatajući da su tračevi o sklonostima mladog talenta, naravno, istiniti.

„Vadimčiću!“ U talentovom glasiću oseti se histerična nota. „Hoću tabelu! Ja ovde imam pedeset devet zarez šest po efikasnosti, a dobro se sećam da je bilo šezdeset tri zarez dva!“

„Potraži na ikсу“, počutao sam, pa rekao. I okrenuo glavu prema Murzili.

Polumatarski tiranosaurus reks sa agresivnom nazubljenom krunom, kojeg je u stilu paleontološkog realizma vajar Goča Huskivadze napravio od patinirane bronzе, bio je jedino biće u kancelariji koje sam gledao bez gađenja. Čak sa izvesnom simpatijom. Ono je bilo zlobno i zubato. Negde u zadnjem džepu podsvesti više puta sam nailazio na misao da će Murzila reks od šest kilograma jednog dana prestati da oličava moć i uspon istoimene banke, da će oživeti i prožderati sve njene radnike u vražju mater. Uključujući, verovatno, i mene.

Ulazna vrata su upozoravajuće zaškripala. Na njima se suptilno, nehajno pojavio, ravnomerno i autentično tropski preplano, elegantno dizajniran kod *Huga Bosa*, ergonomično građen zahvaljujući redovnom, tri puta nedeljno, vežbanju u teretani skupog sportskog kluba *World Class*, građanin šef, rukovodilac pres-službe banke, Andrej Vladlenovič Voronjin.

Cvikeraš.

Kroz neprozirno, zamućeno staklo futurističkog dizajna i astronomske cene jamamoto naočara, lenjo i ironično skenirao je prostoriju. Osmotrio. Nanišanio. Mene. Graciozno krenuo kroz lavirint.

Okrenuo sam se prema tastaturi, pomerio kursor, lupnuo enter i udubio se u plitki ustajali mulj fajla čestitka.txt. Zabrinuto sam prešao prstima preko nekoliko tastera, očima – preko nekoliko redova. „Na hladnoj, zastrašujućoj granici milenijuma jasno se kao nikad oseća potreba za pouzdanim, snažnim i toplim ramenom Porodice. Vi i ja smo, kolege, imali retku sreću. Zato što je REKS – Porodica. A svaka Porodica, posebno kad se piše velikim slovom, ima svog...“

Cvikeraš je već stajao iza mojih leđa. Ali nisam se odmah okrenuo, nego sam se – ozbiljno odmahnuvši glavom, uhvatio za koren nosa, gestom umornim i ponosnim, zavalio se u sto-

licu ovalnog naslona i... kao da sam tek sad primetio građani-
na šefa.

„Andreje Vladlenoviču!“, pridigao sam se sa spokojnim pijet-
tetom poštenog trudbenika. „Ja evo...“

Cvikeraš je gledao monitor sarkastično se kezeći, pokazuju-
ći vrhove snežnobelih sekutića.

„A svaka Porodica“, osećajno je izdeklamovao naglasivši veli-
ko slovo nepogrešivom intonacijom, „ima svog izroda.“

Huknuo je. Pokroviteljski lupnuo poštenog trudbenika po
leđima. Bio je mlađi od mene dve godine.

„Bravo, Vadić. Nastavi. Paphenu će se svideti kad pročita, sto
posto. Porodica, znači...“, ponovo huknu, sada u drugom tonali-
tetu, za štampu. Za Cvikeraša je ovo stvarno bila porodica.

Okrenuo se, zakačio me lakim providnim krilom ekološkog
parfema kenzo i nestao u svojoj kancelariji. Ali, odvojenoj od
ostatka pres-kancelarije istim onakvim stakleno-plastičnim
zidom... Samo, ispresecanim sitnim horizontalnim žaluzina-
ma... Demokratija se poštovala. Subordinacija takođe.

Uzdržano-polaskan, produhovljeno-poslovan, vratio sam
pogled na ekran, ruke na tastaturu; gestom hirurga ili pijaniste
energično sam promrdao prstima. Podstaknut jednokratnom
injekcijom radnog elana mozak je formulisao završetak preki-
nute rečenice. Ima... svog... Ali pohvalni impuls nije stigao do
prstiju. Dejstvo ubrizganog konformina, koji nije stigao da done-
se ni rezultat ni zadovoljstvo, odmah je smenio mlaki stonđ.
Kao kod narkomana-veterana na heroinu, kojima je, kažu, doza
dovoljna samo za par sekundi. Sve bezvoljnije sam gledao tri i
po rečenice novogodišnje čestitke velikim vođama i voljenim
šefovima, koju je Cvikeraš naručio od mene, bivše ajkule pera,
i sve manje sam shvatao smisao napisanog. Ruka koja se spu-
stila na tastaturu kažiprstom je terala kursor tamo-amo preko
četiri reda. A zatim sam, prenuvši se, s novom odlučnošću pri-
tisnuo alt-x.

Hvatajući zalet upao sam iz operativnog prostora hard-diska personalnog kompjutera Pentium 200 u LAYOUTTTT. Uvukao se u WORDOUT. Skliznuo u COPYCAT. Banuo u HKGRAPH. Upao u SYSTEM. Pomerio kursor dole nadesno u TEMPT. Pritisnuvši enter zaronio u dubine službenog direktorijuma WORDART.

Mršteći se napravio fajl molitva.txt.

„Bože! Kako su mi dopizdili! Svi ti saradničici, saborčiči, olešiči, svi ti šefiči, prašnjavi Cvikeraši i cvikerasti Prašnjavci! Svi ti, jebote, Limuni-čitaoci, koji bi, da se ja pitam, čitali naizmenično svoju smrtnu presudu i pozitivne analize na rak svih organa! Svi ti papheni, koje bolje da je u svoje vreme njihov paphen ostavio! Svi ti MRSOMUDI, PEDERI, NABIGUZICE!!!!!!! Kako su mi dopizdili, Gospode! Molim te, uzmi ih odavde. Kod sebe ili kod kolega, jebe mi se. Ako ih ne uzmeš sam, ja ću se za to pobrinuti. Evo, još dan ili dva ovakvog života i gotovo. Čarli Menson će u svom mardelju crći od zavisti šta ću da im uradim.

Kontaš šta ti pričam, Gospode?“

Kažu, nada umire poslednja. Lažu. Garantujem. Nekada su u mene polagali velike nade. Te nade su odavno i u mukama umrle. A ja sam prilično živ. Ali, ako se u mene sada išta polaže, to je onda sve više – alatka.

Pre dvanaest godina bio sam maturant prvog humanističkog liceja u državi, tada još saveznoj republici, na brzinu smišljenog, po reanimiranoj modi šezdesetih godina, inkubatora za mlade talente. Naoružani deduktivnom metodom nastavnici su bili u stanju da otkriju budućeg Puškina ili Kjuheljbekera i u preistorijskom zglavkaru. A tek u meni – od sveg srca. Moja sposobnost da lako i u kratkom roku ni iz čega napravim visoko-intelektualnu i apsolutno besmislenу konstrukciju od hipoteza, aluzija, klišea okrenutih pod nestandardnim uglom, aktuelnih publicističkih kumulativnih slogana i neverovatno umesnih

citata Borhesa, Brodskog, Beketa i Bodrijara, smišljenih usput – nadoknađivala je sve. Neozbiljnost, nezainteresovanost, principijelno neobavljanje domaćih zadataka i regularno odsustvo sa dve trećine časova.

Ta se sposobnost još uvek dobro kotirala i četiri godine na lokalnom fakultetu za žurnalistiku. I čak prvih nekoliko godina od šest sledećih, provedenih na mestu kolumniste, redakcijskog zlatnog pera dnevnih novina *SM* iz Rige. U toj sado-mazohističkoj skraćenici stisla se moralno zastarela *Sovjetska mladost*. Neko vreme sam se osećao privilegovano – tako se verovatno pozicioniraju u životnom kontekstu saradnici raznoraznih sitno elitnih specijalnih odeljenja.

Trebalo je da pročešljam grad u potrazi za neobičnim i dobro maskiranim informativnim povodima. Nije trebalo da poniženo moljakam za dosadne intervjuue. Nije trebalo da pre-rađujem kilograme kilobajta tekstova informativne agencije *Intermedia*: Di Kaprio izgazio ostrvo! Lada Dens nije osetila ukus sperme!! Pop-narkoman veštački oplodio rok-lezbejku!!! Premeštali su me i koristili sa strahopoštovanjem, kao skupu i krhku alatku – skupu i u bukvalnom smislu jer sam bio solidno plaćen za sposobnost da brzo, dostupno i ne baš trivijalno uporedim, analiziram, formulišem i artikulišem. Za to što sam, u suštini, mogao jasno da izrazim Lično Mišljenje.

Najpre sam svoju novu ulogu primio sa osećanjem nevoljnog samozvanstva, poznatim još iz licejskog doba. Nenamernog – mada ne baš i nesvesnog – foliranja. Pa ja sam znao da oštri komentari izlaze iz mene lako, kao kolgejt total iz nove tube. I ostaje samo da se od potrebne materije napravi stubac standardnog kalibra kolona-za-prelom-u-desetici, da se ukrasi britkim aforističnim naslovom i istrese na novinski list. Moderna politika i trendovska ekonomija, trendi kultura i kulturna socijela preplitali su se u tim avangardnim stupcima kao bela i crvena pasta u istom onom kolgejtu. Još u liceju dobro sam naučio: kao što su svi ljudi rođaci najdalje u devetom kolenu, tako i sve što

poželiš možeš povezati sa čime god hoćeš, i odsustvo realnog znanja u svakoj od oblasti koje se povezuju ne samo da nije smetnja već naprotiv – pomoć. Lakoća s kojom sam pisao poticala je od neodgovornosti. Ali ja sam brzo i sa zadovoljstvom prestao da se brinem zbog toga. Moje samozvanstvo nije bilo raskrinkano, štaviše, donosilo mi je direktne i opipljive dividende, i uskoro sam počeo da ih smatram zasluženima. Shvatio sam da sam pametan.

E, a onda je sve počelo da se menja.

Novinske strane smanjivale su se neosetno i neumoljivo, a iznosi honorara bivali sve niži. Još jedan Glavni u nizu (njih su sad menjali rafalnom brzinom, iz ekonomskih razloga, istih onih koji su u manje intelektualnim ali profitabilnijim sferama života dobili oblik odstrela) sve je ređe zalazio u kancelariju kolumniste na čašicu žestokog. Onda je konzumiranje žestokog na radnom mestu najstrože zabranjeno. Onda se na mestu prolaznih Glavnih pojavio Najglavniji. Lični predstavnik vlasnika kontrolnog paketa akcija.

Najglavniji je imao glas crkvenog regenta, izgled osrednjeg bosa sicilijanske mafije, dimenzije kompaktno razvijenog pit bula i naviku da puši falusoidne cigare romantičnog naziva *Romeo i Julija*. Ako je verovati rikošetnim glasinama, Najglavniji danas uspešno radi kao popularni najamni tamada u gradu Saratovu. Ali onomad je upad tako moćnog i odlučnog nebeskog tela poremetio sve u maloj novinskoj galaksiji. M-đa, nemate vi pojma o životu, ponižavajuće je blesnulo nebesko telo zlatnom prstenčinom na kažiprstu. Sad ja pričam, a vi slušate. I izvršavate. Pod jedan: šta vi mislite – da se mi ovde bavimo stvaralaštvom? Kurac, bre. Mi obavljamo servis, jasno?

Najglavniji verovatno prosto nije znao da na jeziku koji je pobedio u hladnom ratu izraz *make a service* označava oralni seks. A možda je i znao. Što vreme više odmiče, to sam više sklon drugoj varijanti.

Od momenta zvanično deklarisanog prelaska na oralno-genitalnu paradigmu, proces moje finansijske degradacije se ubrzao, i to ubrzanje bilo je najpre konstantno, a zatim – narastajuće. Najpre sam se iz nekakve fatalističke tvrdoglavosti trudio da ga ne primećujem. Sve dok nisu prestali da primećuju mene samog.

Dok se nisam izgubio.

Iz sovjetske novinarske komunalke – dvadesetospratnog *Doma štampe* – centrifugalna sila naglo narastajućih cena zaku-pa raznela je redakcije letonskih izdanja svuda po gradu. Odnela je – na jedno četiri kilometra dalje, preko reke, u zasebnu novo-izgrađenu kuću u poslovnom gradskom supercentru – i nas. Jedno preseljenje je kao dva požara i tri poplave, i uhodani tok novinskog života prekinut je na devet dana. Po njihovom isteku stigao sam na novu lokaciju. U moju buduću kancelariju, obeleženu sakralnim budističkim brojem 512. Nova masivna vrata nisu pouštala. A onda su se predala.

Iza vrata se, po složenim, ispresecanim, i očigledno ne slučajnim maršrutama, veoma brzo, s očitim ciljem kretalo nekoliko meni nepoznatih mladih ljudi, koji se međusobno nisu razlikovali – svi su imali firmirane sakoe i naočare u zlatnim ramovima. Razgovarali su preko mobilnih telefona, jeli gigantske sendviče zvane *podmornica*, klepetali po tastaturama laptopova, diktirali sekretarici, slali i primali faksove, gutali kafu – kako mi se učinilo, sve odjednom i svi istovremeno. Posmatrao sam ih jedno pet sekundi, i u glavi slagao rečenicu *izvinite, izgleda da sam pogrešio vrata*. Ali jedan od njih me je preduhitrio. Pro-menivši malo svoj precizno proračunati pravac kretanja, ali ne prekidajući kretanje, primakao se vratima i kratkim pokretom ruke zatvorio ih ispred mog nosa. Čak me i ne pogledavši.

„Izvinite, čini mi se da sam pogrešio vrata“, kulturno sam izjavio tamnosmeđim vratima od iverice. Malo sam sačekao. I krenuo da razjasnim situaciju.

Najglavniji je sedeo nasred svoje nove kancelarije, koja je bila dva i po puta veća od prethodne, u fotelji-transformeru od

veštačke kože. Videlo se da fotelji, uprkos reklamiranoj lojalnosti svim formama i dimenzijama, nije bilo lako da se prilagodi formi i dimenzijama ličnog predstavnika. U deliću sekunde sam se sažalio nad jadnim predmetom. Najglavniji je zamišljeno proučavao nešto majušno, staklasto i svetlucavo. Približivši se, ugledao sam retortu, gde je u žučkastom fiziološkom rastvoru dostojanstveno plutala polovina mošnica tipa homo sapiens, precizno odstranjena nečim ostrim. Zadrhtao sam i zagledao se. Izgleda da se ipak radilo o vernoj imitaciji od plastike. A na retorti sam primetio nakindžurenu laboratorijsku etiketu na kojoj je lakonski pisalo *Faberžeovo jaje*.

Najglavniji je podigao pogled prema meni. Zbunjen i pun neprepoznavanja. Pričekao sam da sistem *svoj-tuđ* najzad prorađi s pozitivnim rezultatom, ali pogled je ostao nepromenjen.

„Lave Lavoviču“, otegnuo sam, „tamo je ono... kancelarija se nekako...“

Najglavniji je trepnuo i uredno odložio mošnice na ivicu stola elitne kancelarijske sorte, koji nije bio do kraja montiran.

„O čemu se radi?“, agresivno je upitao.

„Pa, kancelarija“, rekao sam jasno. „Gde mi je sad kancelarija?“

„A šta će ti ona?“, zainteresova se Najglavniji.

„Da radim“, iznenadnih se.

„Da radiš“, ponovi on zamišljeno i gotovo sanjalački. Ustao je s neočekivanom lakoćom sumo rvača i prišao širokom svetlom prozoru. „A šta ti umeš da radiš?“, napola se okrenuvši od prozora upro je u mene kažiprst s pečatnim prstenom.

„Ja sam kolumnista“, rekao sam ništa ne shvatajući. „Pa... Komentator. Analitičar.“

„Šta, šta? Odnosno, najpametniji, je l' tako?“

Nisam znao šta da odgovorim.

Lični predstavnik Lav Lavovič je pričekao. Ne dočekavši. Zadovoljno je klimnuo sam sebi i pozvao me slabo stimulativnim pokretom istog onog prsta. Mahinalno sam se primakao.

„Evo vidi, mudrice“, izgovori Najglavniji prisno, upirući univerzalnim prstom u nedeflorisano novo prozorsko staklo s kog još nije bila skinuta zaštitna folija.

Ono što se dešavalo – iza, spolja, dole – izazvalo je u meni kratki napad operativnog *déjà vu* svojom sličnošću sa onim što sam pre nekoliko minuta video u kancelariji 512. Bilo je to isto onako usredsređeno, energično, očito osmišljeno i čoveku sa strane totalno neshvatljivo kretanje lakirane uvozne automobilske opreme i žive sile obučene u skupe firmirane uniforme.

„Evo ONI“, poučno je riknuo Lav Lavovič, i bespogovorno odlučno me šćepao za rever, „RADE. I zarađuju. I plaćaju. I nas. A da bi plaćali još i tebe, moraš da im dokažeš da im je to potrebno. Seru se oni na tvoju pamet. Oni te ne poznaju. I ne moraju. A ti...“, okrenuo se prema meni za sto osamdeset stepeni i raširio prste, „idi. Idi, idi. Kod njih. I razmisli: šta možeš da im ponudiš? Ako smisliš – vrati se.“

Otišao sam. I razmislio. I nisam se vratio.

Destilovana svetlost ranojesenjeg sunca pridodala je svemu unaokolo nešto od blistave skupoće reklama. Smeštena u originalni hanzeatski kontekst Starog grada, ona je dobila auru *superiority*. Romanski potporni zidovi, kartonske čaše za koka-kolu, potkresani žbunovi, kobasice, plavuše, kola, pivske flaše, mačke, švedski turisti, izlozi, ljuti kečap, debeli golubovi delovali su ubedljivije i privlačnije, dobili su nevidljive ali sasvim jasne nalepnice sa cenom. Mogao si i hteo da ih kupiš. Ali ja sam bio platežno nesposoban.

Rutinski nevidljivim pokretom dolio sam *Moskovsku* votku u kriglu gorkog *Bauskog*. Bila mi je to već druga krigla.

Popločanim riđe-smeđim rukavcem ulice Tirgonu, koja se ulivala u Doma Laukums, srednjovekovno-crkveno i kapitalistički proždrljivo srce Rige, na desetak metara od vrha moje desne cipele prolazila je demarkaciona linija između aktive i pasive.

Iz sportskih terenaca koji su se neprestano ukotvljavali uz trotoar, na desnu obalu izlazili su aktivni sapiensi i smeštali se ispod tendi i suncobrana. Raskalašno su pijuckali dobro irsko *red beer* „kilkeni“ u pabu *Makšejns*. Radoznalo su secirali pancirne beskičmenjake natopljene limunovim sokom u ribljem restorančiću *Dva lososa*. Energično mljackali zalogaje pečenih kobasica iz kojih se slivala mast u lokalnoj nacionalnoj krčmici *Lido*. Zamišljeno gustirali fine trougaone latice *peperoni* i *mocarela* u piceriji *Plava ptica*. S uživanjem razvlačlili slojevite i izmučkane *be pedeset dva*, *margarite* i *vajt zombi* u koktel-baru *Stub*.

Pasivni sapiensi demokratski su žvakali internacionalne bljakburgere i zalivali ih jeftinim domaćim pivom, sedeći za plastičnim stolovima fastfuda na levoj obali, na čiji naziv nikad nisam obratio pažnju.

Aktivni su iskorištavali život, pasivne je iskorištavao on sam, i promena egzistencijalne orijentacije nije bila ništa lakša od promene seksualne, ma šta na tu temu pisao sjajnozubi Karnegi... To što će i jedni i drugi loše završiti, nikoga nije brinulo.

Već više od sata sam iz svog malog rova posmatrao život na desnoj obali, nemajući snage da se oslobodim paranoičnog osećaja, koji me nije napuštao od posete kancelariji 512. Tamo su, na desnoj, pijuckali, secirali, mljackali i gustirali ISTI ONI mladi ljudi... Napuštajući firmu posle saveta Najglavnijeg, ispod sakralnog budističkog broja video sam tablicu koju prvi put nisam primetio: *ODELJENJE MARKETOLOGIJE i povratne veze sa target group*.

Povratna veza... Pročeprkao sam po džepu jakne. Pažljivo sam izvukao čitavu hrpu kulture – gomilu papirića sa ukrivo zapisanim brojevima telefona, kartica, ceduljica, vizitkarti.

Voronjin Andrej Vladlenovič. Šef pres-službe međunarodne banke REKS. Neobična valovita hartija boje ljuske od jajeta. Zlatna trozuba kruna.

Andrej Vladlenovič bio je aktiva nad aktivama. Mlad, samouveren, sugestivan, žovijalan, plejboj. Upoznali smo se u skupom

restoranu hotela sa četiri zvezdice *Redison SAS*, na kongresu ruske štampe. REKS je samostalno sponzorisao kongres. Andrej Vladlenovič mi je čvrsto stisnuo ruku, značajno me pogledao u oči i nemarno predložio: haj'te kod nas, da radite u pres-službi.

Tada, pre pola godine, nisam ozbiljno razmišljao o toj ponudi. Od same fraze *pres-služba banke* popularni kolumnista dobio je napade zevanja.

Vižljasta crnka u tamnoljubičastoj svili prošla je do stola u *Stubu* izlazeći iz niskog reaktivnog automobila. Prošla je onako samouvereno. Sela. Prebacila nogu preko noge. Vau. Brbljivo šetne u crvenom sakou koje je otvorilo vrata ispusti kratki pisak alarma i krenu za njom. Dvadesetak godina maksimum. Kad si pre uspeo da zaradiš takva kola i ribu, a?

Ma koliko se trudio da shvatim tajanstveni mehanizam naglog, zaglušujućeg, zgražavajućeg bogaćenja mojih najrazličitijih sugrađana u navodno siromašnoj državi, koja ne poseduje ni zalihe dragocenih ruda, ni industriju, niti vlada tajnim tehnologijama – ni do čega nisam došao. Novac kao da se pojavljivao niotkuda – u nepristojnim, neshvatljivim količinama (mercedes 500, audi A6, sedmica *bendža*, pajero, štenetov srebrnasti bolid, još jedan *merdža* – 230 *Compressor*, još jedan BMW!). Sve se to bezobrazno kosilo sa osnovnim zakonima fizike – održanja materije, na primer – s tačke gledišta pozitivističke nauke nije imalo zdravog objašnjenja. Na sve strane ljudi puni para nisu imali ni naročitih kvaliteta ni talenata, ni pameti, čak ni nekakve životinjske lukavosti i snage. Posle nekog vremena sasvim sam ozbiljno počeo da mislim da su oni jednostavno slučajno, na sreću, otkrili gde se nalazi tajni ormarić sa novčanicama, kao iz antologijskog vica.

Otpio sam jorš*. Gledao sam obitavaoce desne obale i shvatio: oni nisu ni talentovaniji, ni interesantniji, ni energičniji, ni bolji od mene. Oni jednostavno znaju tajnu. Oni su članovi reda

* Rus. *ěpu* – mešavina votke i piva. (Prim. prev.)

templara, društva ruže i krsta, masonske lože. Vitezovi Ormarića. Pa zar onda ja, mlad i preduzimljiv, neću biti u stanju da odgonetnem njihove tajne znakove i pozdrave, da otkrijem njihove lozinke i parole, da se pričestim svetoj tajni?

Ne želim da budem kao vi. Vi mi se ne sviđate. Ali ako hoćete da svi igraju po vašim pravilima – i tu ću igru da odigram. I srediću vas. Zato što sam ja – pametan.

Pozdravio sam vizitkartu Andreja Vladlenoviča praznom kriplom, ustao i, osećajući oko sebe kristalnu čauru lake pobedničke opijenosti, krenuo da igram po njihovim pravilima.

Orbit od jagode – da otklonim zadah – kupio sam u kiosku udaljenom jedan blok zgrada od šestospratne jugendstilske rezidencije REKS banke.

U toku sledeće dve godine i tri meseca napisao sam nekoliko desetina velikih i na stotine malih reklamnih tekstova, saopštenja, izveštaja, informacija i slogana, ukupne zapremine od oko petsto kilobajta. Ovladao sam osnovnim grubim trikovima crnog, belog i sivog pi-ara. Naučio da raspoznam i primenim mnoštvo podvrsta laži (postoji pismena i usmena laž, preventivna i u samoodbrani, bez predumišljaja i pakosna, s otežavajućim okolnostima i ona naročito izopačena). Kupio sam muzičku liniju filips, pedesetak cedeova, toster aiva, plavo odelo, tri para farmerki i avangardni stočić od stakla u automobilskom krilu. Popio sam oko sto litara žestokog alkoholnog pića. Kresnuo sam slučajnu poznanicu iz noćnog kluba i posedovao mlađu saradnicu odeljenja računovodstva sa drugog sprata, a sa dizajnerkom biroa za pripremu štampe, koja je napravila seriju ekspresivnih logotipa za našu reklamnu kampanju, stupio sam u ono što se na ruskom naziva setnom i kao šumeća tableta sikta-vom rečju *odnos* (ni *relationship* ne zvuči bolje). Ustrelio sam, digao u vazduh, raščerečio, zakucao, spalio, utopio, smanjio i rasporio, povećao i raspukao, smrznuo i rascepao, golim rukama

dotukao i nogama obuvenim u vojničke čizme zatukao nekoliko desetina hiljada zlobnih, rogatih, bubuljičavih, šištavih, sluzavih, zubatih, čupavih, mnogonogih i žilavorukih monstuma iz različitih slojeva 3D stvarnosti.

Poštovaoci vedske medicine imaju specijalni izraz za stanje svesti koje je najštetnije po zdravlje duha i tela. Ono se naziva *uspavanim*. To je kad tvoj život dostiže stabilnu inerciju i načisto gubi ubrzanje. Svakoga dana bez razmišljanja i smisla obavljaš neophodnu i dovoljnu količinu kloniranih, ponavljanih, identičnih aktivnosti. I ništa ne osećaš u vezi s tim.

Nije mi pretio otkaz. Nije mi se smešilo unapređenje. Nije mi povećavana niti smanjivana plata. Nisam mogao da umrem od gladi i nisam se nadao da ću se obogatiti. Drugi su odavno prestali da me smatraju perspektivnim objektom isplative investicije – a ja sam odavno prestao da se uzrujavam zbog toga. Bio sam zdrav i spremao sam se da proživim još dugo. Možda jedno četrdeset godina. Pouzdano sam znao da se za toliko godina ništa neće promeniti.

Bilo mi je jedanaest. Sa roditeljima sam preko leta bio kod dede u seocetu blizu Mogiljova. Tamo je bilo tiho, sunčano, dosadno. Svakoga dana, nakon što bih doručkovao seckan zeleniš u kiselom mleku, izlazio sam iz dedine drvene kuće na sprat i pustom sunčanom ulicom išao u malu prodavnicu udaljenu dve raskrsnice. U to vreme već sam znao za izraz *kolonijalna radnja*, ali sam tek mnogo kasnije shvatio da je ta velika mračna prostorija nakrcana do visokog plafona (police, police, police uzdizale su se do plafona preko dva zida) bila upravo kolonijalna radnja. Gustog, jakog mirisa, koji se sastojao od prašnjave tkanine, prašnjave hartije, prašnjave mušeme, prosto prašine, čaja, začina, gume, bombona, cigareta i bogzna čega sve još. Puna bezumne, neverovatne količine robe i predmeta. Na prvom zidu na kojem nije bilo polica visio je izbleđeli plakat Dijega Maradone, koji je

udarao loptu čupavom glavom. Na drugom – japanski kalendar s nerazumljivim hijeroglifima i anđeoski nasmejanim devojkama u minimalnim kupaćim kostimima, predmet mojih dečjih erotskih snova. A na jednoj od polica, iza leđa izgužvane debele prodavačice s večnom maramom, u tegli od tri kilograma obitavao je isto tako debelo i izgužvano belo morsko prase. Kezeći velike žute sekutiće, prase je uvek stajalo u tegli na zadnjim šapama. Prednje šape, sa ružičastim dlanovima neverovatno nalik na ljudske, oslanjale su se na staklo. Nos, takođe ružičast, ali s crnom mrljom, mrdao se. Činilo se da prase hoće da se oslobodi iz tegle i pobegne. Ali svi su, uključujući i njega samog, pouzdano znali da to uopšte nije tako. Prodavačica ga je hranila jabukama i ponekad kikirikijem. Jednom sam u prodavnici zatekao dvojicu starosedelaca u visokim ribarskim čizmama iznad kolena i vetrovkama boje mokre cirade. Osećali su se na luk, votku i stajnjak. Starosedeoci su razgledali plovke i udice.

„E, ja bih japansku“, reče jedan. „Crvenu.“

„Šipak“, rekao je drugi.

Poćutali su. Prodavačica nije obraćala pažnju na njih.

„Gle, Semjoniču“, reče odjednom prvi i pokaza prstom na teglu. „Mudonja u tegli!“

„Iš“, reče prodavačica. „Zar pred detetom?!“

Tačno znam ko sam. Mudonja u tegli.

2

„...pred zoru napred“, preteće, energično izgovorio je mračno poznati brutalni vokal. „Odlazi vojnika četa.“

Vojnika četa. Komandir šeta. Totalna šteta. Pijan kô letva. Strašna kletva. Pala roletna. Rolon. Rododendron. Večno kamufliran. Ima čelične bodlje. Dugačke. Još duže. To. I r-r-r-reckave. To, to. I vrlo lepe cvetove. Narandžasto-prljavo-crvne. Napalm-užarene. Hiljadu stepeni po Celzijusu. Kao bacač plamena. Zolja. Leti. Glupi gad od insekta. Oprašuje. Cvetove. Tučke, prašnike. Oprašuje. Praši. Prašnjav. Mihail Anatolijevič. Z-z-z... Zuji. Vertikalnog uzletanja. Spušta se na cvetić. Cvetaju cvetići, tvoji osmejčići, ne možeš ni prići, pandur će te stići. Cveće. Ono cveta zimi. Zi-mi. Na Bo-žić. Ić.

„I da se ne umire. Daj im tamo da zapale“, rekao je Mihail Anatolijevič. „Druže stariji vodniče. Verujem u tvoju dušu!!!“

Mihail Anatolijevič se grčio, nasađen leđima na čeličnu bodlju rododendrona. Krvava oštrica je, pušeći se, pobedonosno štrčala između revera. Udovi Anatolijeviča su se trzali. Iz ugla tankih suvih usana izbijala je ružičasta pena, gusta kao iz protivpožarnog aparata.

„Vojnik“, rekao je Mihail Anatolijevič muklim muževnim glasom (u stvari, to je, razume se, bio jecaj smrtno ranjenog, savladan ogromnom snagom volje). „Vojnik. Vojnik. Vojnik.“

Umukni, đubre, odgovori Vadim i zbog nečega ne ču sam sebe, kao da je regulator tona bio okrenut na min. Napregnuo se i škrgućuci zubima podigao očne kapke. U prorezu za osmatranje pojavila se ugojena vojno-patriotska faca lidera grupe

Ljube. Vadim je u panici izvukao ruku ispod ćebeta i počeo da opipava, tražeći spasonosni daljinski. Daljinskog nije bilo. Juče ga je sâm odložio dalje od sebe. Kako ne bi imao šanse da mehanički pritisne crveno dugme i utone ponovo u san, kao što se često dešavalo.

„A sada – vesti!“ Rastorgujeva* je sa ekrana izgurala krhka sitna devojka irealnih očiju i frizure u radikalnim bojama spektra. Praćena melodičnim glasom u pozadini, koji je pokrivalo melodičnu buku aplauza u pozadini, devojka je iz ruku plastelinskog Džima Kerija uzimala živahnog zlatnog idola. „...nova holivudska superzvezda Smila Pavovič, koja je donedavno bila tek obična starleta ukrajinsko-jugoslovenskog porekla, a prošlog marta dobila najprestižniju svetsku filmsku nagradu, potpisala je juče ugovor bez presedana!!!“

Budilnik na televizoru bio je podešen na devet. Perverzija – ustajati u devet za praznike. Štaviše – božićne. Ali to nije bila ni perverzija, nego silovanje. Silovan krmeljima. Bolest očiju. Crkni od neispavanosti, Cvikerašu.

„...vredan dvanaest miliona dolara za snimanje novog megabudžetnog blokbestera u režiji Rolanda Emeriha!“

U poslednje vreme Vadim se sve teže budio. Svakodnevni jutarnji osećaj izvakanosti nije zavisio ni od dužine spavanja, ni od toga je li prethodno veče pio.

„...filmska verzija superpopularne kompjuterske pucačine 'Head Crusher', što bukvalno znači *glavolomka*...“

Fraza *head crusher* uvukla se u Vadimovu glavu, koju reklame i finansije nisu uspele da slome, još pre godinu i devet meseci, kada je za novčanu nagradu koju je dobio za svoj prvi veliki zadatak – pisanje propratnog teksta za reprezentativni katalog *Brokerski investicioni račun REKS* – otišao na petodnevno putovanje u Prag. Na njega je, više od šiljate gotike, nadimljene od vekova (koja nimalo ne deluje kao karamel, kao što je to u Rigi)

* Nikolaj Rastorgujev, pevač poznate ruske grupe *Ljube*. (Prim. prev.)

i posnog zeca na starobohemski način u ekskluzivnoj krčmi *U dvou kocek*, ostavio utisak praški muzej srednjovekovnih mučenja. *Head crusher* je naziv za neverovatnu stegu sa šrafovimama za pritiskanje jeretičkih glava. Tako bi se, pomisli Vadim, mogla zvati moderna pank grupa. Ili sajber-pank roman... Zapravo je zato – zakačivši se za naziv – i obratio pažnju na tu pucačinu.

„Smila Pavovič bila je ubedljivija od svojih suparnica za ulogu seksepilne i neobične junakinje igrice, ratnice postapokaliptične budućnosti, Sare Taf. Njenog partnera Smajlija igraće Tom Kruz, koji je zbog ovog projekta odložio realizaciju trećeg dela *Nemoguće misije*. A glavnog protivnika, supernegativca doktora Zeroa – Džon Malkovič. Snimanje počinje odmah posle Nove godine, čim holivudska nada rođena u Kijevu završi svoju reklamnu turneju po severoistočnoj Evropi! Okvirni budžet filma iznosi više od sto trideset miliona dolara!“

Majn got,* pomisli Vadim. Kakvu će jebačinu (svidela mu se slikovita psovka koju je prijatelj doneo iz Moskovije) holivudski magovi napraviti od *Lomke*! To je u ovom trenutku bila njegova verovatno najomiljenija igrice. Gubici pri savladavanju sve viših i krvavijih nivoa predstavljali su priličan deo samačkog budžeta. Morao je da ide u igraonice. Kancelarijski kompjuter, iako *petica*, nije mogao da izgura komplikovanu glavo-, ruko- i nogolomnu sečo-pucačku grafiku. Škrtni nabavljači prebogate banke razumno su odlučili da kompjuter radnika pres-službe koji se bavi isključivo tekstem uopšte ne mora biti pametniji od pisaaće mašine.

„... nastavlja se akcija *Pop zvezde i bankari – deci!* Za potrebe sirotišta i dečjih domova prikupljeno je više od dva...“

Izvukavši se iz vatiranih smetova, Vadim je ipak dohvatio daljinski. Žurno je navukao omiljeni stari džemper od grube vune. A ona đubrad mu još uvek šalje račune za grejanje. I to poprilične...

* Nem.: *Mein Gott* – moj bože. (Prim. prev.)